

Безверха Т. М. Жанрові особливості етнічної періодики Житомирщини / Безверха Тетяна Миколаївна // матеріали інтернет-конференції / відп. ред. Галич А. О. – Старобільськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2017. – С. 142-146.

УДК 007.41(447.42) : 054.57

Жанрові особливості етнічної періодики Житомирщини

Національні громади у незалежній Україні відзначаються прагненням втілити проголошені офіційними документами права і свободи, серед яких забезпечене законом право на «розвиток національної свідомості та самовиявлення» [1], що втілюється у можливості і виданні національної преси.

Актуальність дослідження зумовлена різноплановістю контенту та жанрових форм паперових та віртуальних сторінок сучасної етнічної регіональної преси, оскільки ступінь вільних висловлювань національних інтересів визначає рівень свободи та демократії сучасного українського полікультурного суспільства.

Аналіз досліджень з цієї тематики показав, що для утвердження демократичних ідеалів громадянського суспільства важливо забезпечити свободу діяльності неурядових організацій, оскільки участь національних меншин у політичному житті України та роль національної періодики у самоствердженні в умовах сучасного державотворення показано у дисертаційних дослідженнях Г. Луцишин [2] та Ю. Колісника [3]. Пресу як засіб етноідентифікації у мультикультурному інформаційно-комунікаційному середовищі розглянуто у дослідженні Ю. Бідзілі [4]. Також ця праця важлива етичним обґрунтуванням та введенням у науковий обіг синонімічних до усталених термінів «національна меншина» та «періодика національних меншин»: «Терміносполука «преса національних меншин» без врахування конкретного контексту може мати оцінну семантику та відтінок стереотипного підходу до «нацменів» як до чогось низьковартісного,

вважаємо за доцільне послуговуватися також термінами «преса етнічної спільноти», «етнічна періодика», «преса національної громади» [4, с. 65].

Вагомими дослідженнями з типології та жанрових особливостей є дисертаційні дослідження М. Василенка, присвячене динаміці розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі [5], та М. Дяченко, у якому на основі аналізу вітчизняних та зарубіжних досліджень обґрунтовано типологію жанрових груп, дано розгорнуту характеристику та на основі контент-аналізу визначено жанрові доміанти у пресі запорізького регіону [6].

Мета нашого дослідження – визначити жанрові особливості та специфіку їх функціонування в сучасній етнічній періодиці Житомирщини. **Завдання** полягають у визначенні контенту періодичних видань Житомирщини; окресленні жанрових груп; визначенні домінування певних жанрів на сторінках регіональної етнічної преси польських та єврейської громад.

У нашому дослідженні як базову ми використовуємо класифікацію груп жанрів у різноманітні жанрових форм, узагальнену М. Дяченко: виділені аналітичні, інформаційні та художньо-публіцистичні групи жанрів.

Етнічний склад Житомирщини відповідно до історико-політичного та економічного розвитку північноукраїнських земель характеризуються домінуванням польської та єврейської меншин. Громадяни України польського походження для забезпечення своїх інтересів об'єдналися у кілька громадських організацій, найбільшими та найвпливовішими з них є «Спілка поляків» і «Союз польської шляхти», які видають щоквартальні журнальні видання.

Так часопис «Веселка Житомирщини» [7] (засновник і видавець – Житомирська обласна спілка поляків України) присвячений висвітленню культурної, просвітницької та громадської діяльності поляків Житомирщини, їх конфесійної самобутності. Специфіка контенту зумовлює перевагу інформаційних жанрів. Назви рубрик: «Інформація», «Родичі», «Видатні поляки», «Наші традиції», «Польські традиції», «Культура», «Освіта»,

«Історія» мають відповідне змістове наповнення. А саме: інформаційне повідомлення, замітка, звіт, хроніка та репортаж є основними на сторінках часопису «Веселка Житомирщини». Так матеріали «Подарунки для поляків України», «Навчаємо вітчизняних спеціалістів» про підготовку полоністів у Житомирському державному університеті імені Івана Франка, «Свято незалежності Польщі» про святкування у Житомирі, «Владислав Буковинський – блаженний католицької церкви» про прес-конференцію пам'яті видатного земляка, уродженця Бердичева – інформаційні повідомлення.

Матеріали «Польська іскра у Коростені» про церемонію посвячення в учні польського класу, «Пачка для земляка 2016» про допомогу польських харцерів особам, що потребують уваги та турботи, «Вирішуєш ти» про проект відновлення польського цвинтаря у Житомирі, «Ювілей Юзефа-Августа Іллінського» – подані у формі звіту, а «Відкритий лист польської громади міському голові С. Сухомлину» – кореспонденція (№ 4 (23) 2016) [7]. Фоторепортаж також зустрічається на сторінках «Веселки Житомирщини», особливо у висвітленні релігійних свят.

Натомість контент часопису «Голос Полонії» [8], який у вихідних відомостях визначено як загальнополітичний науково-популярний журнал, (засновник та видавець Іщук Н. В. головний редактор – Володимир Іщук) виразно тяжіє до громадської та політичної аналітики. Назви постійних рубрик «Політика», «Гібридна війна», «Війна», «Геополітика», «Історія», «Події» зумовлюють використання аналітичних жанрів при висвітленні інформації певного громадсько-політичного спрямування. Так у рубриці «Політика» уміщено матеріали польського політолога П. Вель Грабовського «Путін буде тестувати Трампа», російського експерта К. Сазонова «Трамп – президент США. Як виглядатиме світ?», що є думками експертів щодо світової зовнішньої політики; російського політолога та публіциста А. Піонтковського «Трамп Путіну не допоможе», у якій висловлено прогноз, що надія на співпрацю з Трампом може скінчитися для Росії розчаруванням, є аналітичною статтею; головного редактора В. Іщука «Пастка Дмовського:

Кремль готує чорний сценарій для Польщі» та «Новий пакт Молотова-Рібентропа» – аналітична стаття.

У рубриці «Гібридна війна» контент складають матеріали Ф. Рупіцького «Кремлівські матрешки – російський слід у Польщі», Е. Лукаса «Кремль досконало використовує «корисних ідіотів», які типологічно визначаються як політичні огляди.

Матеріал І. Рудніцької (передрук з Вашингтон Пост) «Прихована війна – російський ведмідь стає все більш нахабним» та передруки з польських сайтів «Найгрізнішою терористичною організацією є не ISIS, а КГБ», «Професор Зубов: Росія офіційно названа окупантом», є зразками західних аналітичних статей. У рубриці «Геополітика» представлені матеріали про історичні традиції міжнародної взаємодії та сподівання на співпрацю у новому геополітичному вимірі: Ц. Криштона – «Немає альтернативи для Міжмор'я» та передрук з польського сайту «Польща й Україна готові до посилення співпраці для посилення оборони». Важливо, що у рубриці «Історія» неупереджено друкуються матеріали, у яких відображені різні погляди про спільні періоди українсько-польської історії. Наприклад, максимально об'єктивний огляд Р. Чижевського, керівника Фондації Свободи та Демократії «Світ після Волинської трагедії» про емоції, різні думки поляків, критиків та науковців, що викликав фільм «Волинь» у Польщі; аналітична стаття К. Дембського «Схоже, що в кожному загоні УПА був радянський інструктор» та рецензія О. Панфілова «Російське історичне божевілья: росіяни заснували Крим, Рим і Британію» на фільм російського історика та етнолога С. Зарнікової про те, що британці походять від росіян, які були першими людьми і мали предків етрусків.

Окрім багатьох матеріалів, у яких бачимо використання аналітичних жанрів, «Голос Полонії» містить також інформаційні матеріали під рубрикою «Події». Скажімо, публікації «Костюхнівка – там, де народилась незалежність» про екскурсію дітей з Житомира та Новограда-Волинського до містечка Костюхнівки, «Колядки Поспішальських зазвучали у Житомирі» про концерт у філармонії, організований Польським Домом – це звіт. А

публікації «Презентація книжки Томаша Саневича», «I етап олімпіади історії Польщі в Житомирі», «Польща – Україна: III Міжнародна наукова конференція в Житомирі» – інформаційне повідомлення. Заключна програмна стаття засновника і видавця Н. Іщук-Костюк «Ми боремося, щоб зберегти національну пам'ять» є гібридним аналітико-інформаційним зразком подачі матеріалу, притаманний сучасній журналістиці.

Єдине видання єврейської громади Житомира – газета «Еврейский Житомир» (засновник та видавець – Житомирська іудейська релігійна община) виходить російською мовою та є зразком поєднання релігійного та громадсько-політичного видання. Так, на останній сторінці газети розміщено заклик поводитись із цим виданням бережно, оскільки у ньому наведені слова Святої Тори.

Головною постійною рубрикою є «Бесіди Любавичського Ребе Менахема Мендла Шнеєрсона», у якій наводяться звернення Ребе до хасидів з нагоди іудейських свят. У рубриці «Будівництво синагоги: день за днем» висвітлюється хід будівельних робіт та надходження пожертв; рубрика «Життя приватної гімназії Ор Авнер» присвячена будням і святам єврейської школи і садочка, які поєднують в освіті та вихованні вивчення як світських наук, так і традицій єврейського народу (інформаційні статті та повідомлення «Незвичайна інформатика», «Юні дипломати», «Олімпіада «Даркейну»).

У кожному номері є інформація про особливості святкування та глибоке наповнення іудейських свят, їх закони та заповіді, кулінарні традиції («Пуримське застілля», «Фруктовий пунш «Естер»). В останньому (№ 59, Адар 5777/березень 2017) [9] розміщений звіт («Ми голуби Ребе») виступу ребецен Естер Вільгельм на щорічній міжнародній конференції посланиць Ребе, що відбулася у Нью-Йорку. У кожному номері є інформаційна стаття про збереження історичної пам'яті, зокрема, жертв Холокосту. Також в газеті друкуються хасидські причті та майси (зразки народних оповідань) та під рубрикою «Глобус Ізраїлю» – інформація про туристичні об'єкти Ізраїлю.

Таким чином періодичні видання польських та єврейської громад, що побутують на території Житомирщини, мають виразну змістову

спеціалізацію у домінуванні інформаційних та аналітичних груп жанрів. Часопис «Веселка Житомирщини» та газета «Еврейский Житомир» містять матеріали інформаційних жанрів: замітка, інформаційна стаття, звіт, кореспонденція та репортаж. Журнал «Голос Полонії» репрезентує домінування аналітичних жанрів, відповідно до заявленої специфіки загальнополітичного науково-популярного журналу.

Отже, на сторінках преси етнічних спільнот Житомирщини жанрові особливості зумовлені спеціалізацією видання, що свідчить про різноманітність видань національних громад регіону.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про національні меншини в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>.
2. Луцишин Г. І. Національні меншини у політичному житті України. ...Дис на здобуття наук ступеня канд. політ. наук. : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Г. І. Луцишин. – Львів, 2002. – 190 с.
3. Колісник Ю. В. Преса національних меншин України та їх самоствердження в умовах становлення української державності (1992–1999 рр.) ...Дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. : спец. 10.01.08. «Журналістика» / Ю. В. Колісник. – Львів, 2000, 173 с.
4. Бідзіля Ю. М. Преса як засіб етноідентифікації у мультикультурному інформаційно-комунікаційному середовищі Закарпаття. ... Дис. на здобуття наук. ступеня доктора наук із соц. ком. : спец. 24.00.04 «Теорія та історія журналістики» / Ю. М. Бідзіля. – Ужгород, 2016. – 364 с.
5. Василенко М. К. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі ...Дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук. : спец. 10.01.08 «Журналістика» / М. К. Василенко. – К., 2007. – 410 с.
6. Дяченко М. І. Преса запорізького регіону другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст.: типологія, характеристика, жанрові домінанти. ...Дис. на

здобуття наук. ступеня канд. наук із соц. ком. : спец. 27.00.04. «Теорія та історія журналістики» / М. І. Дяченко. – Запоріжжя, 2010. – 268 с.

7. Веселка Житомирщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zozpu.zhitomir.net/%D0%BD%D0%B0%D1%88-%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB/#.WMGYcm-LTIU>.
8. Голос Полонії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://slopol.blogspot.com>.
9. Еврейский Житомир. – 2017. – № 59. – Март.